

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ (ЗГІДНО З П(С)БО) ТА У КРАЇНАХ ЄВРОПИ (ЗГІДНО З МСФЗ)

Анотація. Виділено та обґрунтовано основні принципи складання фінансової звітності в Україні згідно з П(С)БО та у країнах Європи згідно з МСФЗ. Проведено їх порівняльну характеристику, розглянуто основні відмінності в їх складанні та їх роль в економіці.

Аннотация. Выделены и обоснованы основные принципы составления финансовой отчетности в Украине согласно П(С)БУ и в странах Европы согласно МСФО. Проведена их сравнительная характеристика, рассмотрены основные отличия в их составлении и их роль в экономике.

Annotation. The main principles of financial accounting in Ukraine, according to AR(S), and European countries, according to IFRS, are marked out and substantiated. Their comparative characteristic is given, their main differences and role in the economy are considered.

Ключові слова: фінансова звітність, міжнародні стандарти, порівняльна характеристика, система обліку, П(С)БО, МСФЗ.

Фінансова звітність в усіх країнах світу складається на основі даних бухгалтерського обліку. Не дивлячись на те, що переважна більшість країн користується міжнародними стандартами ведення бухгалтерського обліку, у кожній країні є свої особливості складання фінансової звітності. Розглядаючи принципи складання фінансової звітності у розвинутих країнах, можна відокремити напрями вдосконалення ведення фінансової звітності в Україні.

Метою даної роботи є дослідження і порівняння основних принципів складання фінансової звітності в Україні, згідно з Положеннями (Стандартами) Бухгалтерського Обліку (надалі – П(С)БО) та у країнах Європи, згідно з Міжнародними Стандартами Бухгалтерського обліку (надалі – МСФЗ).

Об'єктом дослідження даної роботи є українські національні та міжнародні стандарти складання фінансової звітності.

Предметом виступає порівняльна характеристика досліджуваних стандартів.

Існує чимало праць, присвячених дослідженню міжнародних стандартів фінансової звітності, розглядання яких є необхідним для порівняння їх з національними українськими стандартами. Серед них можна виділити праці Л. Ніщенко [1], який вивчає взаємодію української фінансової звітності та обліку з міжнародними стандартами, також варто приділити увагу праці С. Голова [2]. Гармонізацією національних систем бухгалтерського обліку займається ряд вчених, наприклад Петрук О. М. [3]. Однак у цих працях розглядається переважно облік, його структура та порядок ведення, а не проводиться порівняльна характеристика принципів складання фінансової звітності в різних країнах.

Фінансова звітність в Україні регламентується П(С)БО. Фінансова звітність визначається як бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. В країнах Європи при складанні фінансової звітності до уваги МСФЗ. Цю систему стандартизації відносять до англо-саксонської традиції фінансового обліку. МСФЗ можна охарактеризувати як стандарти, що ґрунтуються, перш за все, на принципах. Із цього можна зробити висновок, що стандартизація МСФЗ не ставить за мету деталізувати всі процедури та механізми фінансового обліку, тобто в багатьох випадках вона віддає перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, які при вирішенні багатьох питань мають покладатися на особисті професійні судження та на службове сумління.

Згідно з українськими стандартами бухгалтерського обліку українські підприємства під час складання фінансової звітності повинні дотримуватися певних принципів. Також фінансові звіти повинні відповідати визначеним законодавством вимогам. Принципи бухгалтерського обліку – це правила, якими слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності [4]. В Україні виділяють десять принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності:

обачність – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

повне висвітлення – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні й потенційні наслідки господарських операцій і подій, здатних вплинути на рішення, прийняті на її основі;

автономність – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відособлене від його власників, у зв'язку, із чим особисте майно й зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності

підприємства;
 послідовність – постійне застосування підприємством обраної облікової політики;
 безперервність – оцінка активів і зобов'язань підприємства здійснюється виходячи із припущення, що його діяльність буде тривати далі;
 нарахування й відповідність доходів і витрат – для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для одержання цих доходів. При цьому доходи й витрати відображаються в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів;
 превалювання сутності над формою – операції враховуються відповідно до їх сутності, а не тільки виходячи з юридичної форми;
 історична (фактична) собівартість – пріоритетною є оцінка активів підприємства виходячи з витрат на їх виробництво й придбання;
 єдиний грошовий вимірник – вимір й узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій оцінці;
 періодичність – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

В Україні виділяють такі характеристики фінансової звітності, які зобов'язують інформацію бути:

- 1) зрозумілою й розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання й зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- 2) доречною, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні й майбутні події, підтвердити й скоректувати їх оцінки, виконані в минулому;
- 3) достовірною, тобто не містити помилок і викривлень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності;
- 4) порівнюваною або зіставною, що передбачає можливість користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди та звіти різних підприємств між собою [3].

Згідно з МСФЗ якісні характеристики є ризиками притаманними звітам, завдяки яким інформація, викладена у фінансовій звітності, стає корисною для користувачів [5].

МСФЗ поділяють принципи складання фінансової звітності на 2 групи: основні припущення та якісні характеристики фінансової звітності. Основні припущення складаються з 2 базових припущень: обліку за методом нарахування та безперервності діяльності підприємства. Принцип нарахування базується на тому, що результати операцій та минулих подій визнаються, коли вони здійснюються і відображаються в бухгалтерських, фінансових звітах тих періодів, до яких відносяться. Фінансові звіти, складені згідно з принципом нарахування, інформують користувачів не тільки про минулі операції, які містили виплату або отримання грошових коштів, але і про зобов'язання виплатити грошові кошти в майбутньому. Отже, вони надають ту інформацію щодо минулих операцій та минулих подій, яка є найбільш істотною для користувачів під час прийняття ними економічних рішень. Також, згідно з МСФЗ, фінансові звіти складаються виходячи з припущення, що підприємство діє безперервно і залишатиметься діючим у найближчому майбутньому. Таким чином, припускається, що підприємство не має наміру ліквідуватися або суттєво зменшувати масштаби своєї діяльності, тому активи підприємства відображаються за первісною вартістю без урахування ліквідаційних витрат.

Крім вказаних принципів, МСФЗ виділяють такі основні якісні характеристики: доречність, суттєвість, правдиве подання.

Доречність інформації базується на її відповідності потребам користувачів під час прийняття рішень. Інформація є доречною, якщо вона впливає на економічні рішення користувачів шляхом надання допомоги в оцінці ними минулих, нинішніх чи майбутніх подій або вона допомагає їм підтвердити чи виправити їхні минулі оцінки.

Важливою є суттєвість. Інформація є суттєвою, якщо її відсутність або неправильне подання може вплинути на рішення, які приймають користувачі на основі фінансової інформації про конкретний суб'єкт господарювання, що звітує.

Правдиве подання. Фінансові звіти подають економічні явища у словах та числах. Щоби були корисною, фінансова інформація повинна не лише подавати відповідні явища – вона повинна також подавати явища, які вона призначена подавати [7].

Більш лаконічно ця інформація зображена у таблиці.

Таблиця

Принципи та характеристики П(С)БО та МСФЗ

	П(С)БО	МСФЗ
Принципи	1) обачність; 2) повне висвітлення; 3) автономність; 4) послідовність; 5) безперервність; 6) нарахування й відповідність доходів і витрат; 7) превалювання сутності над формою; 8) історична собівартість; 9) єдиний грошовий вимірник; 10) періодичність	групи принципів: 1) основні припущення: облік за методом нарахування, безперервна діяльність підприємства; 2) якісні характеристики
Характеристики	1) зрозумілість; 2) доречність; 3) достовірність; 4) зіставність	1) доречність; 2) суттєвість; 3) правдиве подання

Важливо згадати також, що українські стандарти більшою мірою регулюють фінансовий облік, а не процес складання фінансової звітності, що не співпадає з суттю міжнародних стандартів. Але, слід зазначити, що серед усіх

країн СНД українські стандарти найбільш наближені до міжнародних. Ще одна відмінність національних стандартів від міжнародних – їх обсяг. МСФЗ викладені більш детально, ніж П(С)БО. Однією з найвизначніших відмінностей є те, що в МСФЗ рекомендують при роботі зі звітами відштовхуватися від економічних реалій, а не від законодавчих норм, тобто один із важливих принципів МСФЗ – це превалювання економічної сутності над формою. Це означає, що в МСФЗ, на відміну від П(С)БО, операції та події повинні обліковуватися та подаватися у звіті за їх економічною суттю, а не лише за юридичною формою, цьому приділяється більше уваги, ніж в Україні, де все ще переважає юридична форма. Досліджуючи основні принципові відмінності П(С)БО від МСФЗ, найголовнішою можна визначити жорстку регламентацію дій бухгалтера. П(С)БО традиційно орієнтовані на запити регулюючих органів, таких, як: податкова служба, держкомстат та ін. На відміну від П(С)БО, МСФЗ головним чином орієнтовані на користувачів, які мають дійсний чи потенціальний фінансовий інтерес до суб'єкта звітності, тобто до акціонерів, інвесторів, контрагентів. Також відрізняється Звіт про фінансові результати та Звіт про сукупний прибуток, який є відносно новим винаходом МСФЗ.

Отже, проаналізувавши наведені факти, можна зробити висновок про необхідність удосконалення принципів фінансової звітності в Україні. При цьому треба зазначити, що Україна близька до Європи за своїм законодавством та економічною системою, а отже задля вдосконалення національних стандартів можна скористуватися досвідом міжнародних стандартів.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Ніщенко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами / Л. Ніщенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 9. – С. 6–9. 2. Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 43–58. 3. Петрук О. М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку : [монографія] / О. М. Петрук. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 420 с. 4. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит"] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІПІ, 2000. – 640 с. 5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України прийнятий 16.07.99 зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. 6. Положення (стандарти) бухгалтерського учета // Бухгалтерський учет: сборник систематизованного законодавства. – Х. : Фактор, 2007. – 704 с.